

FTAХР 14.29.01

Қ. МЫРЗАХАНҚЫЗЫ

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
(Алматы, Қазақстан), kanatmyrzakhan@mail.ru
<https://doi.org/10.51889/2020-2.2077-6861.11>

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ МАМАНДАРЫН ДАЯРЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Аннотация

Бұл мақалада автор арнаулы білім беруді қажет ететін балаларды инклюзиялық ортаға қосу, оқытып, тәрбиелеу туралы заңдылықтар мен заңнамалық актілерге сүйене отырып бүгінгі таңның аса өткір мәселесін қозғайды. Бұл қазіргі кезде әлемдік проблемалардың бірі. 1989 жылы қабылданған «Бала құқықтары туралы Конвенция». 1994 жылғы «Саламандық декларация» да осы мәселенің құқықтық негізі болып табылады. «Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасында» білім беру саласындағы негізгі халықаралық құжаттарға сәйкес біздің еліміздің заңнамаларында ерекше білім беруді қажет ететін балалар үшін білім алуға тең құқықтар қарастырылғаны атап көрсетіліп, алдағы кезеңде инклюзивті білім беретін бала бақшалар мен мектептердің саны еселеп артатыны айтылған. Әлемдік үдерістерге сәйкес, біздің елімізде де инклюзивті білім беру жүйесі кеңейтетіні белгілі болып отыр. Сондықтан айрықша білім беруді қажет ететін балаларды басқа балалармен бірдей оқытып, тәрбиелеу үшін арнайы мамандардың қажеттілігі арта түсетіні белгілі. Осыған байланысты автор Абай атындағы ҚазҰПУ-дің Арнаулы білім беру кафедрасының дефектолог мамандар даярлау жолындағы іс-тәжірбиесіне тоқталады. Алайда, бүгінде жастардың дефектология туралы түсінігі аз екенін ескерген автор бұл іске бұқаралық ақпарат құралдарын кенінен тарту, осы арқылы ата-аналардың, жастардың, жалпы қоғамның инклюзия туралы түсінігін кеңейтудің маңыздылығын атап көрсетеді және БАҚ-тың бұл істегі рөлін көтеру туралы мәселе қозғайды.

Түйін сөздер: инклюзия; ерекше білім беруді қажет ететін балалар; балалардың әлеуметтік бейімделуіндегі бұзылыстарды түзету; әлеуметтік ортаға бейімдеу; балаларды айыратын кедергілерді жою; психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу.

Кіріспе. Қазақстан Республикасының Президенті Қ.Тоқаев 2019 жылғы қыркүйек айында халыққа арнаған «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» тақырыбындағы Жолдауында отбасы және бала институтын қолдау, инклюзивті қоғам құру мәселесіне арнайы тоқталды. «Үкімет БЦП диагнозы бар балаларға медициналық және әлеуметтік қолдау көрсетуді жақсарту үшін шаралар қабылдау қажет. Балаларға қол жетімді болуы үшін шағын және орташа оңалту орталықтарының желісін кеңейту қажет. Біз ерекше қажеттілігі бар адамдар үшін бірдей мүмкіндік жасауымыз керек» [1], – деді Президент Тоқаев осы Жолдауында. Бұл жерде оның ерекше қажеттіліктері бар балаларды оқытудың жайын да қоса айтып отырғаны белгілі. Өйткені еліміздің

білім беру жүйесінде инклюзивті білім беруді жетілдірудің маңызы зор. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында: «Білім беру саласындағы негізгі халықаралық құжаттарға сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында ерекше білім беруді қажет ететін балалар үшін білім алуға тең құқықтар қағидасы көзделген. Республикада 2375 бала үшін 166 балабақшада инклюзивті білім беру жүзеге асырылуда, бұл анықталған мүмкіндігі шектеулі балалардың жалпы 14 пайызын құрайды. Бұдан басқа, даму мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған 39 арнайы балабақша мен жалпы мақсаттағы балабақшаларда 315 арнайы топ жұмыс істейді. Олардың контингенті балабақшаларда 4945 баланы, арнайы

топтарда 5879 баланы құрайды», – делінген [2].

Сонымен қатар, осы бағдарламада алдағы уақытта ерекше білім беруді қажет ететін балаларды біріктіріп оқудың модульдік бағдарламалары мен Ережесі әзірленіп, түрлі кемістігі бар балалар үшін бірігу нысандары анықталатыны, мүгедек балаларға қашықтықтан білім беруді ұйымдастыру қағидалары дайындалатыны айтылған. Және де елдегі 3030 мектепте мүмкіндігі шектеулі балаларды оқытуға және тәрбиелеуге тең қол жеткізу үшін жағдайлар жасау, атап айтқанда, мектептерді педагог-дефектологтармен, балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеуші мамандармен қамтамасыз ету міндеттері белгіленген [2].

Негізгі бөлім. ҚР білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы мен стратегиялық жоспарларында ерекше білім беруді қажет ететін балаларды жалпы білім беру ортасына кіріктіру мен олар үшін қолжетімді ортаны қамтамасыз етудің механизмдері көрсетіліп, аталмыш құжатқа сай 2020 жылдары жалпы білім беретін мектептердің 70 пайызында ерекше білім беруді қажет ететін балаларға білім беру үшін жағдай жасалынып, соған орай мамандар даярлау мәселелері де жіті қарастырылған.

Қазақстан Республикасы білім беру саясатының құзырлы міндеті – білім беру сапасын көтеру және халықтың барлығы үшін сапалы білім алудың қолжетімділігін қамтамасыз ету болып табылады. Осыған орай, қазіргі таңда елімізде ерекше білім беруді қажет ететін балаларды жалпы білім беру жүйесіне енгізу басты міндеттердің бірі болып отыр. Бұған қазіргі таңда Қазақстанда ерекше білім беруді қажет ететін балалардың басқалармен теңдей білім алуға құқылы болуына кепілдік беретін «Бала құқықтары туралы Конвенция» (1989), білім алуда ерекше қажеттіліктері бар балаларға арнайы білім беру және жағдайын реттеу үшін «Саламандық декларация» (1994), 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік білім беруді

дамыту бағдарламасы, ҚР «Білім туралы» Заңы және т.б дәлел.

Еліміздің «Білім туралы» заңында: «Мемлекет өз тарапынан ерекше білім беруді қажет ететін тұлғалардың дамуы мен білім алуын, сонымен қатар дамуындағы және әлеуметтік бейімделуіндегі бұзылыстарын түзетуін қамтамасыз ету және ата-аналардың балалардың мүмкіндігі мен ерекшеліктеріне орай қалауы бойынша білім беру мекемесін таңдау құқығы бекітілген», – делінген [3]. Осыған байланысты мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзету арқылы қолдау туралы Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі заңында дамуы ерекше білім беруді қажет ететін балалар психологиялық-медицина-педагогикалық кеңестің қортындысына сәйкес, арнайы түзете оқыту мекемелерінде және мемлекеттік жалпы білім беретін мектептерде тегін оқуға құқылы екені айтылған. Дәл осы мемлекеттік бағдарламада аталмыш балаларды мүмкіндіктеріне қарай жалпы білім беру жүйелеріне енгізу, инклюзивті білім беруді жетілдіру қарастырылған.

Тәуелсіздік жылдарының алғашқы күндерінен бастап еліміз өз ішіндегі жаңашылдықтарды басқа дамыған елдермен қарым-қатынас жасау арқылы дамытып келеді. Әлемдік жаһандану үрдісі еліміздің экономикасына ғана емес, білім беру жүйесіне де оңтайлы әсерін тигізіп, білім беру жүйесіндегі талаптар мен міндеттерді күшейте түсті. Осыған орай, ерекше білім беруді қажет ететін балаларды оқыту мәселесі де ілгері қадам басып келеді.

Арнайы білім мен жалпы білім беру сияқты педагогикалық екі жүйе бүгінгі күнге дейін өз функциясын орындап, автономды түрде дамып келгені белгілі. Балаларды оқыту мен тәрбиелеуді арқау еткен екі жүйенің тоғысатын жері де осы мақсаттары еді. Еліміздің ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларға деген көзқарасы уақыт талабына сай, онсыз да қоғамнан оқшау жүретін ерекше білім беруді қажет ететін балаларды қалыпты балалармен мүмкіндіктерін есепке ала отырып оқытуға қарай ойысты [4].

Инклюзивті білім беру дегеніміз – барлық балаларды, соның ішінде ерекше білім беруді қажет ететін балаларды, жалпы білім үрдісіне толық енгізу және әлеуметтік бейімделуіне, жынысына, шығу тегіне, дініне, жағдайына қарамастан, балаларды айыратын кедергілерді жоюға, ата-аналарын белсенділікке шақыруға, баланың түзеу-педагогикалық және әлеуметтік мұқтаждықтарына арнайы қолдау, яғни, жалпы білім беру сапасы сақталған тиімді оқытуға бағытталған мемлекеттік саясат. Демек, инклюзивті оқыту негізінде ереше білім беруді қажет ететін балаларға деген теңдік қатынасты қамтамасыз ету, сонымен бірге оқытудың ерекше қажеттілігі бар балаларға арнайы жағдай қалыптастыру мақсаты жатыр. Аталмыш категориядағы балаларға: есту, көру қабілеті зақымдалған, зияты зақымдалған, тірек-қимыл аппараты зақымдалған, сөйлеу тілі зақымдалған балалар, т.с.с жатады.

Инклюзивті білім беру саласындағы келесі шетелдік ғалымдар зерттеулер өткізді: Е. Ozel және т.б. [5], И.А. Ангелова, Леван Т.Н., А.И. Мантарова [6], Л. Дэвидсон [7], А. Смантсер и Е. Игнатович [8] және т.б.

Қазақстанда инклюзивті білім беру мәселелерімен И.А. Оралканова [9], Л.А. Бутабаева [10], А.К. Оралбекова [11], С.С. Жакипбекова [12], Н.А. Адаева [13], А.Р. Рымханова [14], С.Д. Аубакирова [15], А.С. Мағауова және Ж.Т. Махамбетова [16] және т.б. ғалымдар айналысады

Осы бағытта ерекше білім беруді қажет ететін балаларды қалыпты дамыған балалармен қандай жолмен, қандай әдіспен кіріктіріп оқытуды білу мен аталмыш бағыттағы сапалы мамандарды даярлау өте маңызды мәселе. Ол үшін бұл саладағы шетелдік тәжірибенің тиімді тұстарын ескере отырып, отандық тәжірибемізбен ұштастырып, аталмыш бағытты оңтайландыру қажет.

Еліміздегі арнайы білім беру саласындағы мамандарды даярлаудың жетекші қара шаңырағының бірі бола отырып, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің «Арнайы білім беру»

кафедрасы осы бағытта сапалы мамандар даярлау және инклюзивті білім беру ортасын білікті мамандармен қамтамасыз ету жолын алға тарта отырып, осы бағытта бірқатар мақсатқа бағытталған жұмыстар атқаруда. Соның ішінде инклюзивті білім беруді жандандыру бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстары магистрлік және PhD докторанттарының диссертациялық жұмыстарында әр қырынан зерттеліп, қарастырылуда [4].

Бала дүниеге келісімен оның денсаулығына, даму ерекшеліктеріне тиісті көңіл бөлінуі керек. Туғаннан бастап 3 жасқа келгенше сәби ерекше бақылауда болғаны жөн. Бала дамуындағы ақаулықты ерте анықтап, түзете дамытушылық, жұмысты соншалықты ерте бастау бала бойындағы екінші кемістіктің алдын алуға мүмкіндік беретіндігін де ескеру қажет. Сондықтан, ерте жастан анықтау, ерте жастан скринингтеу (денсаулық сақтау ұйымында тексеру), кейін баланы педагогикалық-психологиялық кеңестің ұсынысы бойынша арнайы немесе жалпы білім берумен қамтамасыз ету маңызды. Дегенмен, ескере кететін жайт, ереше білім беру қажеттілігі бар баланы психологиялық, педагогикалық сүйемелдеу үздіксіз жүргізілуі қажет. Ерекше білім беруді қажет ететін балаларды мектепке дейінгі, жалпы орта, жоғарғы біліммен қамтамасыз ету жүйесі елімізде арнайы қарастырылған. Аталмыш мекемелердегі мамандар тапшылығы бүгінгі таңда әлі де өзекті.

Қазақстан Республикасы жалпы-европалық білім кеңістігіне өтіп, Болон (Италия) үдерісіне қосылысымен, бұрынғы қалыптасқан дәстүрлі жүйеге бірқатар өзгерістер енгізіліп, бакалавр, магистратура, PhD докторантура жүйесіне көшті. Өзге мемлекеттердің тәжірибелері көрсетіп отырғандай, Ресей мемлекеті дәстүрлі тәжірибені қоса ала жүріп, жаңа жүйеге өте сақтықпен өтуде. Сондықтан, кез келген жаңашылдық пен жаңа тәжірибе нақты зерттеліп, кезекпен енгізіліп, толық апробациядан өтуі қажет. Қарап отырсақ, шетелдік жүйенің инклюзия туралы

зерттеулері де, тәжірибесі де бар. Елімізде ол жаңа жүйе болғандықтан, бізде инклюзивті білім беру жүйесі бойынша атқарылатын жұмыстар өте көп. Ол, әрине, білікті мамандар даярлаумен байланысты.

Дегенмен, елімізде арнайы, жалпы (инклюзивті) білім беру ұйымдарын арнайы білім беру мамандарымен толық қамтамасыз ету үшін Абай атындағы ҚазҰПУ Арнайы білім беру кафедрасы білікті мамандарды сапалы дайындауға, арнайы және жалпы білім беру мекемелерінде инклюзивті білім беруді ұйымдастыру бойынша кеңес беруге барынша қолдау көрсетуде [4].

Кафедра меңгерушісі, профессор Ақбота Аутаеваның айтуынша, Үш жылдан бері жыл сайын дефектология мамандығы бойынша жалпы 200 шақты талапкерді оқуға қабылдауға қол жетіп отыр. Жастардың дефектологияға бет бұрғаны қуантады. Неге ынта күшейді? Жыл сайын медицина қызметкерлерінің әртүрлі форумдары, жиындары өтіп тұрады, дәрігерлердің съездері де болады. Бұл алқалы мәжілістерде ең алдымен халықтың денсаулығы, оның жайы, өзекті мәселелері сөз болатыны белгілі. Күрделі экологиялық ахуал, жағымсыз ішкі және сыртқы факторлардың ықпалынан түрлі ақаулықтары бар балалардың дүниеге келуі арта түсуде. Бұл балалардың болашағы не болмақ? Бүгінгі біздің жастарымызды осы мәселе көбірек толғандыратын тәрізді. Олардың дефектолог мамандығын таңдауына осы жағдайлар себеп болып отырғаны анық. Қазір университеттің дефектология мамандығында 700 білім алушы оқиды. Оның 600-і бакалавриатта, 60-ы магистратурада, 41-і PhD докторантурада білім алуда. Жылына логопед, тифлопедагог, олигофренопедагог, сурдопедагог мамандықтары бойынша 90-нан астам түлек оқу орнын бітіруде. Кафедра профессор-оқытушылары бакалавриатты бітіріп кеткен түлектермен интернет арқылы хат жазысып қалай жұмыс істеп жүргендерін, қандай маман болғандарын бақылап отырады. Аталмыш білім беру саласындағы жаңашылдықтар бойынша оларға кеңес беріп, көмектесіп отырудан жалықпайды. Сөйтіп, олардың нағыз маман болып қалыптасуына

барынша жағдай жасалуда. Бұған дейін біздің кафедрада 4 мамандық бойынша кадр даярланса, 2019 жылдан бастап «Мектепке дейінгі арнайы білім беру», «Инклюзивті білім беру маманы» деген екі мамандық 1-курстан бастап оқытыла бастады. Арнайы білім беру кафедрасы білікті профессор-оқытушылардан жасақталған, олардың ішінде дефектологияға қатысты барлық саланың мамандары бар. Айталық, медициналық мамандықтарға медицина қызметкерлері, психология бойынша психологтар, әдістемелік пәндерден әдіскер мамандар дәріс береді. Бәрі де өз істерінің білгірі. Бірақ дефектолог мамандар әлі де қажет. Сондықтан, оларды өзімізде бітірген магистрант, докторанттар есебінен толықтырып отыруды ойластырудамыз. Ал кадр күзиретті болса, сабақтың сапасы жоғары, еңбек нәтижелі болатыны сөзсіз. Аға буын оқытушылар бұрынғы «Мәскеу мектебі», «Ленинград мектебі» деп аталатын ғылыми ортаның тәрбиесін көрген педагогтар. Жалпы, кеңестік кезеңдегі ресейлік ғалымдардың тәрбиесін көрген оқытушы-профессорларымыз алтын қорымыз болып табылады, дейді А. Аутаева.

Бүгінде Республика бойынша 17 жоғары оқу орнында дефектологтар даярланады. Бірақ олар дефектология бойынша жалпылама 1-2 мамандықты ғана дайындауда. Негізінде, дефектология саласында түрлі категориядағы балалардың ерекшеліктеріне орай мамандықтар болуы тиіс және олар ЖОО -да толық қамтылуы керек. Елімізде арнайы білім беру мамандарын даярлайтын алғашқы қара шаңырақ ретінде бүгінгі таңда Абай атындағы ҚазҰПУ-дың Арнайы білім беру кафедрасы осы бағытта түрлі категориядағы балаларды оқыту бойынша мамандықтарды толыққанды қамтып отыр. Кафедраның маңызды бағыты ретінде оқытушылар бүгінгі таңда ЖОО-дағы білім алушыларға арналған оқу, оқу-әдістемелік құралдарды даярлау бойынша да бірқатар жұмыстарды атқаруда.

«Ұстаз болу үшін ұстаз болып туылу керек» деген ұлағатты сөз бар. Шынында да солай. Мысалы, кез келген адам ақын,

жазушы, немесе композитор болып кете алмайды. Жақсы өлең, тамаша роман, керемет музыкалық шығарма жазу үшін адамның бойында ақындық, жазушылық немесе композиторлық дарыны болуы керек. Қанша теориялық білімнің, өмірлік тәжірибенің болса да, табиғи дарын мен қабілетің болмаса сенен ештеңе шықпайды. Сол сияқты, ұстаз болу үшін де Алланың берген жақсы таланты болуы керек. Дефектолог-педагог болу үшін де осындай дарын міндетті түрде керек. Ал, бірақ жыл сайын дефектологиялық мамандыққа оқуға түсіп жатқан білім алушылардың бәрі де осы талапқа сай келе бермейді.

Ата-ананы сыйлау, олардың сөзін, ақыл-кеңесін тыңдау, айтқанын істеу біздің төл болмысымызға және тәрбиемізге тән қасиет. Мамандық таңдауда да біздің жастарымыз ата-анасынан алыс кете алмай, олардың қалаған мамандығы бойынша оқуға түсетіні жасырын емес. Сонымен бірге, жастарымыз ертең жұмыссыз қалмау үшін қоғамға ең қажет деген мамандықтарға баратыны белгілі. Мысалы, бұрын қазақ жастары жаппай құқықтану, заң, экономика мамандықтары бойынша оқуға түсіп, шетінен заңгер немесе есеп-қисап маманы болып шыққаны, бірақ кейін оның бәрі жұмыс таба алмай, басқа мамандықтарды жағалағаны әлі есімізде. Ал бүгін мектеп түлектері мемлекеттік грантқа іліну үшін адам аз болады-ау деген оқу орындары мен мамандықтарды таңдап, жүрек қалауына қарамай кез-келген оқуға түсе салады. Байқаймыз, елдің бәрі логопед болғысы келеді. Бірақ оның себебін білмейді. Біздіңше логопед қазіргі таңда ең қажетті мамандық болған соң жастар оны бітірген соң жұмыссыз қалмайтынын ойлайтын болуы

керек. Дефектологияға жыл сайын оқуға қабылданып жүрген 200 шақты талапкердің арасында да осындай «кездейсоқ» балалар кездеседі. «Дефектологияны» жүрек қалауымен таңдамай түскендер 1-2 курстағы оқу тәжірибесіне арнайы білім беру мекемелерінің базаларына барып, ерекше білім беруді қажет ететін балаларды көргеннен кейін бірден айнып қалып жатады. Олармен жұмыс өте қиын екенін сезінген білім алушы ойланып қалады немесе басқа мамандыққа ауысуға тырысады. Ынта болмаған соң жақсы маман болып шығу да екіталай. Дефектолог мамандардың көбеймей жатқандығының бір сыры осы.

Қорытынды. Олай болса, алдағы уақытта арнайы білім беру саласына да, өнер мамандықтары сияқты, арнайы емтихандармен қабылдау енгізілсе, шын талапкерді дұрыс таңдап алуға мүмкіндік туар еді деп ойлаймын. Инклюзивті білім беруді толығымен жүзеге асыру үшін, ең алдымен білікті, күзиретті маман керек. Сондықтан педагогикалық жоғары оқу орындарын тиісті профессор-оқытушылар құрамымен өз дәрежесінде қамтамасыз етіп, сонан соң солар арқылы республиканың барлық білім жүйесін инклюзивті білім берумен айналысатын педагог кадрлармен толықтыру мәселесін шешуге болатынын ұмытпауымыз керек.

Тағы бір маңызды мәселе: жастарды дефектология мамандықтарына көптеп тарту үшін олардың осы мамандық туралы түсінігін қалыптастыру керек. Бұл істе БАҚ-тың маңызы зор. Баспасөзде, РВ, ТВ және әлеуметтік желілерде бұл жөнінде жүйелі түрде жазып, бейнематериалдар көрсетіп отырған абзал.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

- [1] Тоқаев Қ. Сындрлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі: Қазақстан халқына арнаған 2019 жылғы 2 қыркүйектегі Жолдауы /Егемен Қазақстан. – 3 қыркүйек, 2019.
- [2] Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы /Егемен Қазақстан. – 14 желтоқсан, 2010.
- [3] Білім туралы: Қазақстан Республикасының заңы. – Астана. – 07.07.2007.
- [4] Аутаева А. Инклюзивті білім беру – қажеттілік //Ақиқат. – 2019. – №8. – 78-83б.
- [5] Emine Ozgel, Madhya Zhagan Ganesan, Ahmad Kamaluddin Megat Daut, Ghazali Bin Darusalam, Nik Asilah Binti. Critical Issue Teacher Training into Inclusive Education //Journal of Computational and Theoretical Nanoscience. – 24(7). – July 2018. – 5139-5142 p.: DOI: 10.1166/asl.2018.11288.

[6] Ангелова И.А., Ле ван Т.Н., Мантарова А.И. Развитие профессионализма педагога в области организации инклюзивного образования в школе: опыт России и Болгарии //Образование и наука. – 2016. – № 6(135). – С.168-186.

[7] Davidson L. Mental health and inclusive education. – October 9, 2019: <https://www.eenet.org.uk/mental-health-and-inclusive-education/> (Қаралған күні 09.10.2019)

[8] Smantser A., Ignatovich E. Future Teacher Training for Work in Inclusive Educational Environment: Experimental Study Results //Procedia – Social and Behavioral Sciences. – 214(2015). – p.422-429: DOI: 10.1016/j.sbspro.2015.11.699. (Қаралған күні 09.10.2019)

[9] Оралканова И.А. Формирование готовности учителей начальных классов к работе в условиях инклюзивного образования: Дис. ...доктора PhD. – Алматы, 2014. – 180 с.

[10] Бутабаева Л.А. Социальная привлекательность ровесника с ограниченными возможностями в высказываниях учащихся первых классов казахских школ: Дис. ...доктора PhD: Социальная наука в сфере образования. – Польша, 2016. – 200 с.

[11] Оралбекова А.К. Подготовка будущих учителей начальных классов к использованию информационно-коммуникационных технологий в условиях инклюзивного образования: Дис. ... доктора PhD: Дефектология. – Алматы, 2017. – 228 с.

[12] Жакипбекова С.С. Подготовка будущего учителя начальных классов к работе с детьми с ограниченными возможностями: Дис. ...доктора PhD: Дефектология. – Алматы, 2018. – 184 с.

[13] Адаева Н.А. Развитие механизма управления инклюзивным образованием в Республике Казахстан: Дис. ...доктора PhD: Дефектология. – Алматы, 2018. – 136 с.

[14] Рымханова А.Р. Психолого-педагогические основы подготовки студентов педагогических специальностей к профессиональной деятельности в условиях инклюзивного образования: Дис. ...доктора PhD. – Алматы, 2019. – 163 с.

[15] Аубакирова С.Д. Формирование деонтологической готовности будущих педагогов к работе в условиях инклюзивного образования: Дис. ... доктора PhD. – Алматы, 2017. – 152 с.

[16] Magauova A.S., Makhambetova Zh.T. Inclusive education abroad: problems, experience and perspectives // Journal of Educational Sciences. – 2019. – № 1(58). – P.91-100.

References

[1] Tokaev K. Syndarly kogamdyk dialog – Kazakstannyn turaktylygy men orkendeuinin negizi: Kazakstan halkyna arnagan 2019 zhylygy 2 kyrkujektegi Zholdauy /Egemen Kazakstan. – 3 kyrkujek, 2019.

[2] Kazakstan Respublikasynda bilim berudi damytudyn 2011-2020 zhyldarga arналган мемлекеттік бағдарламасы /Egemen Kazakstan. – 14 zheltoksan, 2010.

[3] Bilim turaly: Kazakstan Respublikasynyn zany. – Astana. – 07.07.2007.

[4] Autaeva A. Inklyuzivti bilim beru – kazhettilik //Akikat. – 2019. – №8. – 78-83b.

[5] Emine Ozgel, Madhya Zhagan Ganesan, Ahmad Kamaluddin Megat Daut, Ghazali Bin Darusalam, Nik Asilah Binti. Critical Issue Teacher Training into Inclusive Education //Journal of Computational and Theoretical Nanoscience. – 24(7). – July 2018. – 5139-5142 p.: DOI: 10.1166/asl.2018.11288.

[6] Angelova I.A., Le van T.N., Mantarova A.I. Razvitie professionalizma pedagoga v oblasti organizacii inklyuzivnogo obrazovaniya v shkole: opyt Rossii i Bolgarii //Образование и наука. – 2016. – № 6(135). – С.168-186.

[7] Davidson L. Mental health and inclusive education. – October 9, 2019: <https://www.eenet.org.uk/mental-health-and-inclusive-education/> (Қаралған күні 09.10.2019)

[8] Smantser A., Ignatovich E. Future Teacher Training for Work in Inclusive Educational Environment: Experimental Study Results //Procedia – Social and Behavioral Sciences. – 214(2015). – p.422-429: DOI: 10.1016/j.sbspro.2015.11.699. (Қаралған күні 09.10.2019)

- [9] Oralkanova I.A. Formirovanie gotovnosti uchitelej nachal'nyh klassov k rabote v usloviyah inklyuzivnogo obrazovaniya: Dis. ...doktora PhD. – Almaty, 2014. – 180 s.
- [10] Butabaeva L.A. Social'naya privlekatel'nost' rovesnika s ogranichennymi vozmozhnostyami v vyskazyvaniyah uchashchihsya peryh klassov kazahskih shkol: Dis. ...doktora PhD: Social'naya nauka v sfere obrazovaniya. – Pol'sha, 2016. – 200 s.
- [11] Oralbekova A.K. Podgotovka budushchih uchitelej nachal'nyh klassov k ispol'zovaniyu informacionno-kommunikacionnyh tekhnologij v usloviyah inklyuzivnogo obrazovaniya: Dis. ... doktora PhD: Defektologiya. – Almaty, 2017. – 228 s.
- [12] Zhakipbekova S.S. Podgotovka budushchego uchitelya nachal'nyh klassov k rabote s det'mi s ogranichennymi vozmozhnostyami: Dis. ...doktora PhD: Defektologiya. – Almaty, 2018. – 184 s.
- [13] Adaeva N.A. Razvitie mekhanizma upravleniya inklyuzivnym obrazovaniem v Respublike Kazahstan: Dis. ...doktora PhD: Defektologiya. – Almaty, 2018. – 136 s.
- [14] Rymhanova A.R. Psihologo-pedagogicheskie osnovy podgotovki studentov pedagogieskih special'nostej k professional'noj deyatel'nosti v usloviyah inklyuzivnogo obrazovaniya: Dis. ...doktora PhD. – Almaty, 2019. – 163 s.
- [15] Aubakirova S.D. Formirovanie deontologicheskoy gotovnosti budushchih pedagogov k rabote v usloviyah inklyuzivnogo obrazovaniya: Dis. ... doktora PhD. – Almaty, 2017. – 152 s.
- [16] Magauova A.S., Makhambetova Zh.T. Inclusive education abroad: problems, experience and perspectives // Journal of Educational Sciences. – 2019. – № 1(58). – R.91-100. experience and perspectives // Journal of Educational Sciences. – 2019. - № 1(58). – R.91-100.

Вопросы подготовки специалистов инклюзивного образования

К. Мырзаханкызы

*Казахский национальный педагогический
университет имени Абая (Алматы, Казахстан)*

Аннотация

В данной статье авторы указывают на наиболее острую на сегодняшний день проблему детей с особыми потребностями обучения в инклюзивной среде. Сегодня это одна из мировых проблем. «Конвенция ООН о правах ребенка» 1989 года и «Саламанская декларация о принципах политики в сфере образования с особыми потребностями» (г. Саламанка, Испания) 1994 года являются правовой базой этого вопроса. В «Государственной программе развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 годы» сказано, что законодательством нашей страны предусмотрены равные права для детей с особыми потребностями обучения, а в предстоящий период количество детских садов и школ инклюзивного образования будет увеличиваться. В соответствии с мировыми процессами наша страна также расширяет инклюзивное образование. Общеизвестно, что есть потребность в специалистах обучающих детей с особыми потребностями. В связи с этим авторы раскрывают практику кафедры специального образования университета КазНПУ им. Абая по подготовке дефектологов. При этом, учитывая, что молодые люди сегодня плохо понимают дефектологию, автор указывает на важность вовлечения средств массовой информации в этот процесс, тем самым подчеркивая важность расширения понимания родителями, молодыми людьми и широкой общественности инклюзии.

Ключевые слова: инклюзия, дети с особыми потребностями обучения, коррекция социальной адаптации детей, адаптация к социальной среде, устранение барьеров для детей инвалидов, психолого-педагогическая поддержка.

Issues of training of specialists of inclusive education

K. Myrzakhankizi

Abai University (Almaty, Kazakhstan)

Abstract

In this article, the authors point to the most acute problem today of children with special learning needs in an inclusive environment. Today it is one of the world's problems. The 1989 UN Convention on the Rights of the Child and the Salamanca Declaration on Principles of Education Policy with Special Needs (Salamanca, Spain) of 1994 are the legal basis for this issue. The "State Program for the Development of Education in the Republic of Kazakhstan for 2011 - 2020" says that the legislation of our country provides equal rights to children with special learning needs, and in the coming period the number of kindergartens and schools with inclusive education will increase. In accordance with world processes, our country is also expanding inclusive education. It is well known that there is a need for specialists to educate children with special needs. In this regard, the authors disclose the practice of the department of special education Abay KazNPU for the training of speech pathologist. At the same time, given that young people today do not understand speech pathology well, the author points out the importance of involving the media in this process, thereby emphasizing the importance of expanding the understanding of inclusion, by parents, young people and the general public.

Keywords: inclusion, children with special learning needs, correction of children's social adaptation, adaptation to the social environment, removal of barriers for children with disabilities, psychological and pedagogical support.

Редакцияға 15.11.2019 қабылданды.